

KALP: CENÂB-I HAKKIN NAZARGÂHI!

YAZAR: ALİ AYKAÇ

قَالَ رَسُولُ اللَّهِ : أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْفَةً، إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ
الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ

Dikkat edin! Bedende bir et parçası vardır; o düzgün
olursa bütün beden düzgün olur; o bozulursa bütün
beden bozulur. Dikkat edin! O, kalptir.

Buhârî, İman, 39.

İletişim: **0541 934 3778** Daha fazlası için: **www.aliaykac.com**

Bu içerik, yazarının izni olmadan kısmen veya tamamen kopyalanamaz ve
dağıtılamaz. İlgili yasağa aykırı hareket eden kişiler hakkında, 5846 sayılı Fikir ve
Sanat Eserleri Kanunu'na göre telif hakları kapsamında yasal işlem başlatılacaktır.

بِسْمِ اللَّهِ، الْحَمْدُ لِلَّهِ، وَالصَّلَاةُ وَالسَّلَامُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ

Hamd, bizleri yoktan var eden, varlık içinde en büyük nimet olan imanı ve hidayeti lütfeden, kalplerimizi iman nuruyla diriltten Allah’a ﷺ mahsustur. **Salât ve selâm**, gönülleri Kur’an’ın hakikatleriyle ihya eden, insanın özündeki en büyük hakikati –kalbi– Rabbine yönlendiren, merhamet Peygamberi Hz. Muhammed Mustafa’ya ﷺ âline, ashabına ve onun yolundan yürüyen tüm müminlere olsun.

Pek Aziz ve Muhterem Müslümanlar,

İnsanoğlunun yaratılışında öyle bir cevher vardır ki, o cevher bütün varlığın merkezidir. O, bedende bir parça et gibi görünür; ama aslında **ruhun tahtı, niyetin merkezi, imanın evidir**. O cevher **kalptir**. Efendimiz ﷺ bir hadis-i şerifinde şöyle buyurmuştur: ***“Dikkat edin! Bedende bir et parçası vardır; o düzgün olursa bütün beden düzgün olur; o bozulursa bütün beden bozulur. Dikkat edin! O, kalptir.”***¹

Bu hadis, kalbin yalnızca **biyolojik bir organ değil; insanın manevi kimliğini belirleyen en temel merkez** olduğunu gösterir ve bu hadis bizlere şunu öğretir: **İnsanın hakikati kalbinde gizlidir. Akıl, göz ve dil kalbin tercümanlarıdır; fakat yönünü belirleyen, hükmü veren daima kalptir**. Kalp doğru olduğunda davranışlar güzelleşir,

¹ *Buhârî, İman, 39.* قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً، إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ

niyetler hâlisleşir, sözler hikmetle dolar. Ama kalp bozulduğunda, en güzel sözler bile anlamını yitirir, ameller değerini kaybeder.

İşte bu yüzden Rabbimiz ﷻ Kur'an'da defalarca kalpten bahseder; onu **imanın merkezi, inkârın da başlangıç noktası** olarak tanımlar. Çünkü **insanın değeri, bilgisiyle değil; kalbinin doğruluğu, niyetinin temizliği ve Rabbine yönelişinin samimiyetiyle ölçülür.** İnsanın dilinden dökülen her söz, elinden çıkan her iş, gözünden yansıyan her bakış, **kalbinin rengini taşır.**

Kur'an-ı Kerim, kalbi sadece bir duygu merkezi olarak değil, **akleden, tefekkür eden, yönlendiren bir idrak mekânı** olarak tarif eder. Rabbimiz ﷻ buyurur:

لَهُمْ قُلُوبٌ لَا يَفْقَهُونَ بِهَا

“Onların kalpleri vardır, fakat onunla anlamazlar.”²

Demek ki kalbin görevi sadece hissetmek değil; **hakikati kavramak, gerçeği idrak etmek ve insanı Hakk'a yönlendirmektir.** Ne var ki çağımızda kalpler, bu asli vazifesinden uzaklaşmıştır. Duygular sahte, sevgiler geçici, niyetler bulanık hale gelmiştir. İnsan, kalbini unuttuğu ölçüde Rabbini de unutmuştur. Oysa **Allah ﷻ insanın dış görünüşüne değil, kalbine bakar.** Kalp temizse amel

² A'râf, 7/179.

bereketlenir; kalp kararmışsa en güzel işler bile anlamını yitirir.

Kalp sadece duyguların değil, aklın ve imanın da merkezidir. İnsan nice bilgiye sahip olabilir, nice başarı elde edebilir; ama **kalbi hakikati anlamıyorsa, o bilgi de başarı da insanı kurtarmaz.** Bugün birçok insanın kalbi, dijital dünyanın gürültüsü içinde hakikatin sesini duyamaz hale gelmiştir. Sürekli bildirimlerle, bitmeyen gündemlerle, sanal mutluluklarla meşgul olan bir kalp; artık tefekkür edemez, derinleşemez, huzur bulamaz.

Kalp ihmal edildiğinde, insanın yönü şaşar. Kişi, iyilikle kötülüğü ayırt edemez, gösterişle samimiyet birbirine karışır. Örneğin, biri yardım eder ama bununla **Allah'ın** **rızasını** değil, **insanların takdirini** ararsa; bu amel **dıştan güzel görünse de kalben kirlenmiştir.** Bir başkası namaz kılar, oruç tutar ama kalbi kin, kibir ve hasetle doluysa; bu ibadetler onu arındırmaz. Çünkü **kalp niyetin aynasıdır, niyet bozuksa, ibadet şeklen doğru olsa bile ruhunu kaybeder.**

Kalp bozulduğunda toplum da bozulur. Ailede sevgi eksilir, ticarete güven kaybolur, dostluklarda samimiyet kalmaz. Çünkü **kalpler arınmadıkça ilişkiler sahteleşir.** İşte bu yüzden Kur'an-ı Kerîm'de ***“Onların kalpleri vardır, fakat onunla anlamazlar.”***³ buyurarak, sadece düşünmeyen değil,

³ A'râf, 7/179.

hissizleşmiş ve maneviyata kapılarını kapatmış kalplerin tehlikesine dikkat çeker.

Bugünün en büyük krizi bir kalp krizidir. Bedensel değil, manevî. İnsan, beden sağlığını korumak için nasıl dikkatli olur, kalp krizi geçirmemek için yediklerine dikkat eder, sporla bedenini güçlendirir, stresini kontrol altına almaya çalışırsa; manevî anlamda da kalbin çöküşüne engel olacak tedbirleri almak zorundadır. Çünkü ruhun gıdasız kalması, bedensel açlıktan çok daha yıkıcıdır. Zira imanla beslenmeyen kalp, günah ve gafletle sertleşir.

Bugünün insanı bilgiyle dolu ama hikmetten yoksun, iletişim ağlarının ortasında ama gönül bağlarından kopuk, duygusal ama merhametsiz bir hale gelmiştir. Kalplerimiz teknolojiyle hızlanmış ama hakikatle yavaşlamayı unutmuştur. Oysa **insanın gerçek dirilişi ne teknolojide ne maddede ne de dünyevî başarıdadır. Gerçek diriliş, kalbin yeniden Allah'a ﷻ yönelmesinde, yani ihyasında gizlidir.**

Ancak bu ihya kendiliğinden gerçekleşmez; tıpkı bedeni korumak için alınan önlemler gibi, kalbi de korumak gerekir: **Kur'an'la beslemek, günah kirlerinden tövbe ile arındırmak, merhametle yumuşatmak ve tefekkürle derinleştirmek...** İşte o zaman insan, hakikî manada kalp sağlığına kavuşur ve hem dünya hem de ahiret saadetini elde eder.

Bugün hayatlarımızda nice şeylere özen gösteriyoruz. Evimizi süslüyoruz, kıyafetimizi güzelleştiriyoruz, soframızı zenginleştiriyoruz; ama **kalbimizi ihmal ediyoruz**. Hâlbuki Allah Resûlü ﷺ buyurur: **“Allah sizin suretlerinize ve mallarınıza bakmaz; kalplerinize ve amellerinize bakar.”**⁴

Bu hadis, **iman yolculuğunun özünü en sade hâliyle anlatır**: Rabbimiz ﷻ insanın dış görünüşüne, makamına, malına ya da sözlerine değil; **doğrudan kalbine bakar**. Çünkü insanı değerli kılan, **kalbinin içindeki niyettir**, samimiyetidir, sevgisidir. Yani bir insanın Allah katındaki değeri, **kalbinin temizliğiyle, niyetinin doğruluğuyla ve ihlasının derinliğiyle** ölçülür.

Yani mesele, dışarıdan nasıl göründüğümüz değil; içeride, kalbimizin ne hâlde olduğudur. Kiminin kalbi kibirle, hasetle, gösterişle kirlenmiştir; kimininki ise tevazu, merhamet ve Allah sevgisiyle nurlanmıştır. Rabbimiz ﷻ işte o kalplere nazar eder, o kalplerdeki niyeti görür.

O hâlde bizim en büyük gayemiz, **kalbimizi Allah’ın nazarına layık kılmak** olmalıdır. Çünkü **kalp, Rahman’ın nazargâhıdır**; yani Allah ﷻ oraya bakar, orada ihlası, tevazuyu, samimiyeti ve sevgiyi görmeyi ister. İnsan, kalbini bu hakikat üzerine inşa ettiğinde, sözleri de amelleri de ilişkileri de güzelleşir. **Zira kalp güzelse, hayat da güzelleşir**.

⁴ Buhârî, İman, 39. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَلَا إِلَى أَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ

Oraya dünya sevgisini, kin ve kibiri, hırs ve hasedi doldurmak, ilahî nazarın kirlenmesine sebep olur. İşte bu nedenle, kalp terbiyesi olmadan ibadetler şekil, sözler ruhsuz birer ses olur.

Bugün insanlık kalp yorgunudur. İlerleyen teknolojiye, zenginleşen şehir hayatına, artan bilgiye rağmen huzur eksiktir. Çünkü kalpler maddeyle dolmuş ama mânâdan yoksun kalmıştır. Kalp, Rabbinden uzaklaştıkça huzur da uzaklaşır. Oysa Rabbimiz ﷻ buyurur:

أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ

“Dikkat edin! Kalpler ancak Allah’ı zikretmekle huzur bulur.”⁵

İşte bu ayet, **bugünün insanına verilmiş en güçlü reçetedir**: Kalbi huzura kavuşturacak tek şey, **Allah’ı anmak ve O’nunla bağ kurmaktır**. Kalp, Rabbimizin nazargâhıdır orayı temiz tutmak, her müminin en yüce vazifesidir. Kalp, insanın Rabbine açılan penceresidir. O pencereyi temiz tutabilirsek, içeriye nur girer; ama tozlandırırsak, karanlık basar.

İnsan için **kalbin selâmeti**, sadece bir duygu hâli değil; **ahiretteki kurtuluşun tek ölçüsüdür**. Rabbimiz Kur’an-ı Kerim’de bu hakikati şöyle beyan buyurur:

⁵ Ra’d, 13/28.

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ

***“O gün ne mal fayda verir ne evlat;
ancak Allah’a selâm bir kalp getirenler müstesna.”⁶***

Bu ayet, dünyada insanın üzerine titrediği her şeyin – malın, evladın, makamın, şöhretin– mahşer gününde hiçbir fayda vermeyeceğini bildiriyor. **O gün işe yarayacak tek sermaye, kalb-i selâmdır.** Yani, Allah’a şirk bulaşmamış, kinle, kibirle, hasetle kirlenmemiş, teslimiyetle parlayan bir kalp...

Kalbin selâmeti bir günde elde edilmez. Bu bir ömürlük bir terbiyedir. Bir müminin kalbini arındırabilmesi için önce şirkten, sonra nefsin karanlıklarından kurtulması gerekir. Kur’an’ın tabiriyle, kalp ya selâmdır ya da merîz (hasta). Rabbimiz şöyle buyurur: ***“Kalplerinde bir hastalık vardır.”⁷***

Bu hastalık, nefret, kibir, riya, dünya sevgisi gibi manevî virüslerle kalbe işler. Bu yüzden Peygamber Efendimiz ﷺ buyurur: ***“Dikkat edin! Bedende bir et parçası vardır; o düzgün olursa bütün beden düzgün olur; o bozulursa bütün beden bozulur. Dikkat edin! O, kalptir.”⁸***

⁶ Şuarâ, 26/88–89.

⁷ Bakara, 2/10. فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ

⁸ Buhârî, İman, 39. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: أَلَا وَإِنَّ فِي الْجَسَدِ مُضْغَةً، إِذَا صَلَحَتْ صَلَحَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، وَإِذَا فَسَدَتْ فَسَدَ الْجَسَدُ كُلُّهُ، أَلَا وَهِيَ الْقَلْبُ

Yani kalp temizlenmeden, hiçbir amel tam anlamıyla güzelleşmez. İbadetler, sadakalar, dualar... hepsi kalbin niyetine göre değer kazanır. Kalbinde riya olanın ibadeti şekil, kin olanın sadakası gösteriş olur. Ama kalbi selîm olanın her işi rahmet olur.

Bir kalbin selîm olup olmadığını anlamak zor değildir. **Haksızlığa uğradığında affedebiliyorsa, kalb-i selîmdir. Birinin başarısına sevinip kıskanmıyorsa, kalb-i selîmdir. Kendisine kötülük edene bile dua edebiliyorsa, kalb-i selîmdir.**

Hiz. Ebû Bekir (r.a.), **ifk hadisesinde** ⁹ kendisine dil uzatan bir yoksula yardım etmeyi kesince, Allah Teâlâ onu şöyle uyardı:

وَلَا يَأْتِلِ أُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَىٰ وَالْمَسَاكِينَ
وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ
اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

⁹ İftiranın başını Abdullah b. Übey çekmiş, bir iki erkek ile Peygamberimiz'in eşi Zeyneb bint Cahş'ın, Hiz. Âişe'yi kıskanan kız kardeşi Hamne de bu çirkin iftiranın yayılmasına sebep olmuşlardı. Erkeklerden biri, Hiz. Ebû Bekir'in halasının oğlu olup kendisine devamlı yardımda bulunduğu Mistah idi. İddianın iftiradan ibaret olduğu kesinleşince Hiz. Ebû Bekir, bu nankör yakınına artık yardım etmeyeceğine yemin etti. Bu âyet nâzil olunca da "Vallahi Allah'ın beni bağışlamasını arzu ederim, bunu her şeye tercih ederim" diyerek yeminini bozdu ve yardıma devam kararı aldı.

“İçinizden yardım sever ve zengin olanlar akrabaya, yoksullara ve Allah yolunda hicret edenlere artık bir şey vermeyeceğiz diye yemin etmesinler. Bağışlasınlar, hoş görsünler; Allah’ın sizi bağışlamasını arzu etmez misiniz? Allah çok bağışlayıcıdır, çok esirgeyicidir.”¹⁰

İslâm ahlâkında, kötülüğe kötülükle değil, iyilikle karşılık vermek esastır. Çünkü bu hem nefsin terbiyesi hem de toplumun ıslahı için en etkili yoldur. **Fıtratı tamamen bozulmamış, vicdanı sönmemiş insan**, kendisine yapılan iyiliğin sıcaklığı karşısında er geç yumuşar, kötülükten uzaklaşır. Bu yaklaşım, **insanı cezalandırarak değil, kazandırarak dönüştürme** anlayışıdır. Zira kötülüğe iyilikle mukabele etmek; **düşmanlığı dostluğa, kin ve öfkeyi merhamet ve anlayışa dönüştürmenin en asil yoludur**. İslâm, intikam değil, ıslah dinidir; cezalandırmaktan ziyade kurtarmayı, dışlamaktan ziyade kucaklamayı hedefler.

Bu ayet, **kalb-i selîm**’in en büyük alametini gösterir: **Affedebilmek**. Affetmek, unutmak değildir; **kalbini kin yükünden azad etmektir**. Bugün birçok kalp, affedememenin ağırlığı altında eziliyor. İşte o yüzden **huzur yok, bereket yok, sükûnet yok**. Kalbini affetmekle arındıran kişi ise, Allah’ın affına mazhar olur.

¹⁰ Nûr, 24/22.

Bugünün insanı, kalbini koruma imtihanında en zorlu dönemlerinden birini yaşıyor. Sosyal medya, gösteriş, kıyas, hırs ve nefret duyguları, kalbin en derin yerlerine sızıyor. Artık insanlar görünmek istiyor, anlaşılmak değil; beğenilmek istiyor, sevilmek değil. Oysa **kalb-i selîm gizli bir incelik taşır: Rabbine görünmek, mahluka değil.** Bir mümin, elindekiyle övünmez; gönlündekini ıslah eder. Çünkü bilir ki, Allah kalplere bakar, suretlere değil. Resûlullah ﷺ buyurur: *“Allah sizin suretlerinize ve mallarınıza bakmaz; kalplerinize ve amellerinize bakar.”*¹¹

O halde **bugünün Müslümanının en büyük mücadelesi, kalbini koruma mücadelesidir.** Reklamların, ideolojilerin, sahte mutlulukların, gösterişli hayatların ortasında bir **kalb-i selîm** olarak kalabilmek... Bu **çağımızın en büyük cihadıdır.** Kalb-i selîm, cennetin anahtarıdır.

Allah’ım! Bizleri, kalplerini şirkten, riyadan ve kibirden arındırmış, kalb-i selîm ile huzuruna gelebilen kullarından eyle! **Allah’ım!** Bizlere, kalbiyle düşünen, kalbiyle seven, kalbiyle kulluk eden kullarından olmayı nasip eyle!

وَأَخِرُ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، **الفاتحه**

¹¹ Buhârî, İman, 39. قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ : إِنَّ اللَّهَ لَا يَنْظُرُ إِلَى صُورِكُمْ وَلَا إِلَى أَمْوَالِكُمْ وَلَكِنْ يَنْظُرُ إِلَى قُلُوبِكُمْ وَأَعْمَالِكُمْ